

25
250
C

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

DE CORREPTIONE

ET GRATIA,

AD VALENTINUM

ET CUM ILLO MONACHOS ADRUMETINOS.

LIBER UNUS¹.

Principio dicit quænam sit catholica fides de lege, de libero arbitrio et de gratia. Gratiã Dei per Jesum Christum eam esse docet, qua sola homines liberantur a malo, et sine qua nullum prorsus faciunt bonum, non solum monstrante ipsa quid faciendum sit, sed etiam præstante ipsa ut id cum dilectione faciant, cum iis Deus inspirationem bonæ voluntatis atque operis largiatur. Corruptionem hominum malorum, qui hanc gratiam non acceperunt, nec injustam esse, cum sua voluntate mali sint; nec inutilem, tametsi fatendum est non-

¹ Scriptus anno Christi 426 aut 428, aliquanto post Pascha.

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

nisi per Deum fieri ut prosit. Perseverantiam in bono magnum re vera esse Dei munus: nec tamen ideo ejus qui non perseveraverit, negligendam esse correptionem: et qui non accepto hoc dono fuerit sua voluntate relapsus in peccatum, eum non correptione tantum, sed si usque ad mortem in malo permanserit, etiam æterna damnatione dignum esse. Cur hoc donum ille accipiat, ille non accipiat, esse inscrutabile. Ex prædestinatis nullum perire posse: ac subinde perseverantiam, quam non omnes accipiunt qui hic filii Dei appellantur, iis omnibus dari qui vere filii sunt præscientia et prædestinatione Dei. Respondet ad quæstionem quæ de Adamo se offert, quomodo ipse non perseverando peccavit, qui perseverantiam non accepit. Ostendit tale primum ipsi datum esse adjutorium, sine quo non posset permanere si vellet, non quo fieret ut vellet: nunc vero per Christum dari, non solum sine quo permanere non possumus, etiam si velimus, verum etiam tantum ac tale, quo fiat ut velimus. Prædestinatorum, quibus proprium est hujusmodi donum, probat certum esse numerum, neque augendum, neque minuendum: et cum ignotum sit quis ad eum numerum pertineat, quis non pertineat, medicinalem correptionem adhibendam esse omnibus peccantibus, ne vel ipsi pereant vel alios perdant. Concludit demum, nec gratia prohiberi correptionem, nec correptione negari gratiam.

¹ Vide Retract. lib. II, cap. ultimum.

I. LECTIS litteris vestris¹, Valentine frater delectissime, et qui simul servitis Deo, quas per fratrem Florum, et eos qui cum illo ad nos venerunt, misit charitas vestra, egi Deo gratias, quod vestram in Domino pacem, et in veritate consensionem, et in charitate flagrantiam vestro nobis reddito sermone cognovi. Quod autem ad subversionem quorundam apud vos molitus est inimicus, Deo miserante et ejus insidias in suorum servorum provectum mirabili bonitate vertente, ad hoc potius valuit, ut nulli vestrum destruerentur in pejus, sed nonnulli instruerentur in melius. Non itaque opus est omnia identidem retractare, quæ sufficienter vobis pleno libro disputata transmisisimus²: quem quomodo susceperitis, rescripta indicant vestra. Verumtamen semel lectum nullo modo arbitremini satis vobis innotescere potuisse. Si ergo eam fructuosissimum habere vultis, non, non vos pigeat relegendo habere notissimum, ut diligentissime sciatis quibus et qualibus quæstionibus solvendis atque sanandis, non ibi humana, sed divina occurrat auctoritas, a qua recedere non debemus, si volumus pervenire quo tendimus.

II. Dominus autem ipse non solum ostendit nobis, a quo malo declinemus, et quod bonum faciamus, quod solum potest legis littera: verum etiam adjuvat nos, ut declinemus a malo, et faciamus bonum³, quod nullus potest sine spiritu gratiæ: quæ si desit, ad hoc lex adest, ut reos faciat et occidat. Propter quod dicit Apostolus: « Littera » occidit, spiritus autem vivificat.⁴ Qui ergo legitime lege utitur, discit in ea malum et bonum, et non confidens in virtute sua confugit ad gratiam, qua præstante declinet a malo, et faciat bonum. Quis autem confugit ad gratiam, nisi cum a Domino gressus hominis diriguntur, et viam

¹ Vide D. Guillon, tom. xxii, pag. 170-189. — ² Vide lib. de Gratia et libero Arbitrio. — ³ Psal. xxxvi, 27. — ⁴ 2 Cor. III, 6.

ejus volet ¹? Ac per hoc et desiderare auxilium gratiæ, initium gratiæ est : de quo ait ille : « Et dixi, nunc cœpi ; » hæc est immutatio dexteræ Excelsi². » Liberum itaque arbitrium et ad malum et ad bonum faciendum confitendum est nos habere : sed in malo faciendum liber est quisque justitiæ servusque peccati ; in bono autem liber esse nullus potest, nisi fuerit liberatus ab eo qui dixit : « Si » vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis³. » Nec ita ut, cum quisque fuerit a peccati dominatione liberatus⁴ jam non indigeat sui liberatoris auxilio : sed ita potius, ut ab illo audiens : « Sine me nihil potestis facere⁴ ; » dicat ei et ipse, « Adjutor meus esto, ne derelinquas me⁵. » Hanc fidem, quæ sine dubio vera et prophetica et apostolica et catholica fides est, etiam in fratre nostro Floro invenisse me gaudeo : unde hi potius corrigendi sunt, quos quidem propitio Deo correctos esse jam existimo, qui eum non intelligebant.

III. Intelligenda est enim gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, qua sola homines liberantur a malo, et sine qua nullum prorsus sive cogitando, sive volendo et amando, sive agendo faciunt bonum : non solum ut monstrante ipsa quid faciendum sit sciant, verum etiam ut præstante ipsa faciant cum dilectione quod sciunt. Hanc quippe inspirationem bonæ voluntatis atque operis poscebat Apostolus eis, quibus dicebat, « Oramus autem ad » Deum, ne quid faciatis mali, non ut nos probati appareamus, sed ut vos quod bonum est faciatis⁶. » Quis hoc audiat, et non evigilet, atque fateatur a Domino Deo nobis esse, ut declinemus a malo, et faciamus bonum? Quandoquidem non ait Apostolus, monemus, docemus, hortamur, increpamus : sed ait, « Oramus ad Deum, ne » quid faciatis mali, sed quod bonum est faciatis. » Et

¹ Psal. xxxvi, 23. — ² Id. lxxvi, 11. — ³ Joan. viii, 36. — ⁴ Id. xv, 5. — ⁵ Psal. xxvi, 9. — ⁶ I Cor. xiii, 7.

tamen etiam loquebatur eis, et faciebat illa omnia quæ commemoravi ; monebat, docebat, hortabatur, increpabat : sed sciebat hæc omnia non valere, quæ plantando et rigando faciebat in aperto, nisi eum pro illis exaudiret orantem, qui dat incrementum in occulto. Quoniam sicut idem doctor gentium dicit : « Neque qui plantat est aliquid, » neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus¹. »

IV. Non se itaque fallant, qui dicunt : « Ut quid nobis prædicatur atque præcipitur, ut declinemus a malo et faciamus bonum, si hoc nos non agimus, sed id velle et operari Deus operatur in nobis²? » Sed potius intelligant, si filii Dei sunt, spiritu Dei se agi, ut quod agendum est agant ; et cum egerint, illi a quo agunt gratias agant. Aguntur enim ut agant, non ut ipsi nihil agant ; et ad hoc eis ostenditur quid agere debeant, ut quando id agunt sicut agendum est, id est, cum dilectione et delectatione justitiæ, suavitatem quam dedit Dominus, ut terra eorum daret fructum suum, accepisse se gaudeant³. Quando autem non agunt, sive omnino faciendum, sive non ex charitate non faciendum ; orent, ut quod nondum habent accipiant. Quid enim habebunt, quod non accepturi sunt? aut quid habent, quod non acceperunt⁴?

V. « Ergo, inquiunt, præcipiant tantummodo nobis quid facere debeamus qui nobis præsent, et ut faciamus orent pro nobis : non autem nos corripiant et arguant ; si non fecerimus. » Imo omnia fiant : quoniam doctores Ecclesiarum Apostoli omnia faciebant, et præcipiebant quæ fierent, et corripiebant si non fierent, et orabant ut fierent. Præcipit Apostolus dicens : « Omnia vestra cum charitate fiant⁵. » Corripit dicens, « Jam quidem omnino » delictum est in vobis, quia judicia habetis vobiscum.

¹ I Cor. iii, 7. — ² Philip. ii, 13, et Rom. viii, 14. — ³ Psal. lxxxiv, 13. — ⁴ I Cor. iv, 7. — ⁵ Id. xvi, 14.

» Quare enim non magis iniquitatem patimini? quare non
 » potius fraudamini? Sed vos iniquitatem facitis, et frau-
 » datis, et hoc fratres. An nescitis, quia injusti regnum
 » Dei non possidebunt¹? » Audiamus et orantem: « Vos
 » autem, inquit, Dominus multiplicet et abundare faciat
 » in charitate in invicem et in omnes². » Præcipit, ut ha-
 beatur charitas: corripit, quia non habetur charitas: orat,
 ut abundet charitas. O homo, in præceptione cognosce quid
 debeas habere, in correptione cognosce tuo te vitio non ha-
 bere, in oratione cognosce unde accipias quod vis habere.

VI. « Quomodo, inquit, meo vitio non habetur, quod
 non accepi ab illo, a quo nisi detur, non est omnino alius
 unde tale ac tantum munus habeatur? » Patimini me
 paululum, fratres mei, non adversum vos, quorum rectum
 est cor cum Deo, sed adversus eos qui terrena sapiunt,
 vel adversus ipsas humanas cogitationes, pro cœlestis
 et divinæ gratiæ veritate certare. Hoc enim dicunt, qui
 in suis malignis operibus ab hujus gratiæ prædicatoribus
 corripri nolunt: « Præcipe mihi quid faciam: et si fecero,
 age pro me gratias Deo, qui mihi ut facerem dedit: si
 autem non fecero, non ego corripendus sum, sed ille
 orandus est, ut det quod non dedit, id est, ipsam, qua
 præcepta ejus fiunt, fidelem Dei et proximi charitatem.
 Ora ergo pro me ut hanc accipiam, et per hanc ex animo
 cum bona voluntate quæ præcipit faciam. Recte autem
 corriperer, si eam mea culpa non haberem, hoc est, si
 eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem, vel
 si dante illo ego accipere noluissem. Cum vero et ipsa
 voluntas a Domino præparetur, cur me corripis, quia
 vides me ejus præcepta facere nolle³; et non potius ipsum
 rogas, ut in me operetur et velle? »

VII. Ad hæc respondemus: Quicumque Dei præcepta

¹ 1 Cor. vi, 7. — ² 1 Thess. iii, 12. — ³ Prov. viii, juxta LXX.

jam tibi nota non facis, et corripri non vis, etiam propterea
 corripendus es, quia corripri non vis. Non vis enim tibi
 tua vitia demonstrari: non vis ut feriantur, fiatque tibi
 utilis dolor, quo medicum quæras: non vis tibi tu ipse
 ostendi, ut cum deformem te vides, reformatorem desi-
 deres, eique supplices, ne in illa remaneas fœditate.
 Tuum quippe vitium est quod malus es, et majus vitium
 corripri nolle quia malus es: quasi laudanda vel indifferen-
 ter habenda sint vitia, ut neque laudentur neque vitupe-
 rentur; aut vero nihil agat timor correpti hominis, vel
 pudor, vel dolor: aut aliud agat, cum salubriter stimulat,
 nisi ut rogetur bonus, et ex malis qui corripuntur, bonos
 faciat qui laudentur. Quod enim vult pro se fieri qui
 corripri non vult, et dicit: Ora potius pro me; ideo cor-
 ripendus est, ut faciat etiam ipse pro se. Dolor quippe
 ille, quo sibi displicet, quando sentit correptionis aculeum,
 excitat eum in majoris orationis affectum¹; ut Deo mise-
 rante, incremento charitatis adjutus desinat agere pu-
 denda et dolenda, et agat laudanda atque gratanda. Hæc
 est correptionis utilitas, quæ nunc major, nunc minor pro
 peccatorum diversitate salubriter adhibetur; et tunc est
 salubris, quando supernus medicus respicit. Non enim
 aliquid proficit, nisi cum faciat ut peccati sui quemque
 poeniteat. Et quis hoc dat, nisi qui respexit apostolum
 Petrum negantem, et fecit flentem²? Unde et apostolus
 Paulus posteaquam dixit, cum modestia corripandos esse
 diversa sentientes, protinus addidit: « Nequando det eis
 » Deus poenitentiam ad cognoscendam veritatem, et resi-
 » piscant de diaboli laqueis³. »

VIII. Cur autem isti qui corripri nolunt, dicunt:
 « Tantum præcipe mihi, et ora pro me, ut quod præcipis
 faciam? » Cur non potius secundum suum pravum sensum

¹ Forte majorem. — ² Luc. xxii, 61. — ³ 2 Tim. ii, 25.

et ista duo respuunt, et dicunt: Nec ut præcipias mihi, nec ut ores pro me volo? Quis enim hominum ostenditur orasse pro Petro, ut daret ei Deus pœnitentiam, qua se negasse Dominum flevit? Quis hominum Paulum divinis præceptis ad fidem christianam pertinentibus erudit? Cum ergo audiretur prædicans Evangelium, et dicens: « Notum » enim vobis facio, fratres, Evangelium quod evangelizatum est a me, quia non est secundum hominem; neque » enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per » revelationem Christi Jesu¹: » responderetur ei: Quid nobis molestus es, ut abs te accipiamus atque discamus, quod tu non ab homine accepisti neque didicisti? Potens est ille qui tibi dedit, sic et nobis dare quomodo tibi. Porro si hoc non audent dicere; sed patiuntur sibi Evangelium ab homine prædicari; quamvis etiam possit non per hominem homini dari: concedant etiam corripi se debere a præpositis suis, a quibus christiana gratia prædicatur; quamvis non negetur Deus posse, quem velit, etiam nullo homine corripiente, corrigere, et ad dolorem salubrem pœnitentiæ occultissima et potentissima medicinæ suæ potestate perducere. Et sicut non est ab oratione cessandum pro eis quos corrigi volumus, etiamsi nullo hominum orante pro Petro Dominus respexit eum, et fecit eum suum peccatum flere: ita non est negligenda correptio, quamvis Deus quos voluerit, etiam non correptos, faciat esse correctos. Tunc autem correptione proficit homo, cum miseretur atque adjuvat, qui facit quos voluerit etiam sine correptione proficere. Sed quare isti sic, illi aliter, atque alii aliter, diversis et innumerabilibus modis vocentur ut refoventur, absit ut dicamus iudicium luti esse debere, sed figuli.

IX. « Apostolus, inquiunt, ait: « Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem

¹ Gal. 1, 11.

» et accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis¹? » Cur ergo corripimur, arguimur, reprehendimur, accusamur? Quid facimus, qui non accepimus? » Qui hoc dicunt, extra culpam se videri volunt, in hoc quod non obediunt Deo: quia utique ipsa obedientia munus ejus est; quæ necesse est ut sit in eo cui charitas inest, quæ sine dubio ex Deo est, et dat eam Pater filiis suis². « Hanc, inquiunt, non accepimus; quid itaque corripimur, quasi nos eam nobis dari possimus, et nostro arbitrio dare nolimus? Nec attendunt, si nondum regenerati sunt, primam esse causam, cur objurgati quod sint inobedientes Deo, sibi debeant displicere, quia fecit Deus hominem rectum ab initio humanæ creaturæ, et non est iniquitas apud Deum³. Ac per hoc prima pravitas qua Deo non obeditur, ab homine est⁴; quia ex rectitudine, in qua eum Deus primitus fecit, sua mala voluntate decidens, pravus effectus est. An vero ideo pravitas ista corripienda non est in homine, quia non ejus propria qui corripitur, sed communis est omnibus? Imovero corripatur et in singulis, quod est omnium. Non enim propterea cujusquam non est, quod ab ea nullus immunis est. Peccata quidem ista originalia ideo dicuntur aliena, quod ea singuli de parentibus trahunt: sed non sine causa dicuntur et nostra, qui in illo uno omnes, sicut dicit Apostolus, peccaverunt⁵. Corripatur ergo origo damnabilis, ut ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur: si tamen qui corripitur filius est promissionis, ut strepitu correptionis forinsecus insonante ac flagellante, Deus in illo intrinsecus occulta inspiratione operetur et velle. Si autem jam regeneratus et justificatus in malum vitam sua voluntate relabitur, certe iste non potest dicere: Non accepi: quia acceptam gratiam Dei suo

¹ 1 Cor. iv, 7. — ² 1 Joan. iv, 7. — ³ Eccle. vii, 30. — ⁴ Rom. ix, 14. — ⁵ Id. v, 12.

in malum libero amisit arbitrio. Qui si correptione compunctus salubriter ingemit, et ad similia bona opera vel etiam meliora revertitur: nempe hic apertissime utilitas correptionis apparet. Sed per hominem correptio sive ex charitate sit, sive non sit, tamen ut correpto prosit, non nisi per Deum fit.

X. An adhuc et iste nolens corripī, potest dicere: « Quid ego feci, qui non accepi: » quem constat accepisse, et sua culpa quod acceperat amisisse? « Possum, inquit, possum omnino, quando me arguis, quod ex bona vita in malam mea voluntate relapsus sum, dicere adhuc: Quid ego feci, qui non accepi? Accepi enim fidem, quæ per dilectionem operatur: sed in illa usque in finem perseverantiam non accepi. An quisquam dicere audebit istam perseverantiam non esse donum Dei, et hoc tam magnum bonum ita esse nostrum, ut quisquis id habuerit, non ei possit Apostolus dicere: « Quid enim habes quod » non accepisti¹, » quoniam hoc sic habet ut non acceperit? » Ad hæc nos negare quidem non possumus, etiam perseverantiam in bono proficientem usque in finem, magnum esse Dei munus: nec esse nisi ab illo de quo scriptum est: « Omne datum optimum et omne donum » perfectum desursum est, descendens a Patre luminum². » Sed non ideo est ejus qui non perseveraverit, negligenda correptio, ne forte det illi Deus poenitentiam, et respiscat de diaboli laqueis³. Correptionis quippe utilitati hanc sententiam subjunxit Apostolus, dicens, sicut supra commemoravi: « Cum modestia corripientem diversa sentientes, » nequando det illis Deus poenitentiam⁴. » Nam si dixerimus istam perseverantiam tam laudabilem tamque felicem sic esse hominis, ut ei non sit ex Deo; illud primitus evacuamus, quod ait Dominus Petro: « Ego rogavi pro te, ne

¹ 1 Cor. iv, 7. — ² Jacob. i, 17. — ³ 2 Tim. ii, 25. — ⁴ Ibid.

» deficiat fides tua¹. » Quid enim ei rogavit, nisi perseverantiam usque in finem? Quæ profecto si ab homine homini esset, a Deo poscenda non esset. Deinde cum dicit Apostolus: « Oramus autem ad Deum, ne quid faciatis mali²; » procul dubio perseverantiam eis orat ad Deum. Neque enim nihil mali facit, qui bonum deserit, et a quo declinare debet, inclinatur in malum, non perseverans in bono. Illo etiam loco ubi dicit: « Gratias ago Deo meo » in omni memoria vestri semper in omni prece mea pro » omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens, super » communionem vestram in Evangelio a prima die usque » nunc, confidens, hoc ipsum, quoniam qui cœpit in » vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu³: » quid aliud eis quam perseverantiam in bono usque in finem, de Dei miseratione promittit? Itemque ubi dicit: « Salutatur vos Epaphras, qui ex vobis est servus Christi » Jesu, semper certans pro vobis in orationibus, ut stetis » perfecti et pleni in omni voluntate Dei⁴: » quid est; « ut » stetis, » nisi ut perseveretis? Unde dictum est de diabolo: « In veritate non stetit⁵: » quia fuit ibi, sed non permansit. Nam utique isti in fide jam stabant. Nec aliud oramus, cum oramus, ut qui stat, stet, nisi ut perseveret. Item Judas apostolus, cum dicit: « Ei autem qui potens » est conservare vos sine offensione, et constituere ante » conspectum gloriæ suæ immaculatos in lætitia: » nonne apertissime ostendit donum Dei esse, in bono perseverare usque in finem? Quid enim aliud donat, qui conservat sine offensione, ut constituat ante conspectum gloriæ suæ immaculatos in lætitia, nisi perseverantiam bonam? Quid est etiam quod in Apostolorum Actibus legitur: « Audientes autem gentes gavisæ sunt, et exce-

¹ Luc. xii, 32. — ² 2 Cor. xiii, 7. — ³ Philip. i, 3 et seqq. — ⁴ Coloss. iv, 12. — ⁵ Joan. viii, 44.

» perunt verbum Domini, et crediderunt quotquot erant
 » ordinati in vitam æternam ¹ ? » Quis in æternam vitam
 potuit ordinari, nisi perseverantiæ dono ? Quandoquidem
 « qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit ². » Qua
 salute, nisi æterna ? Cum vero in Oratione dominica Deo
 Patri dicimus : « Sanctificetur nomen tuum ³ : » quid
 aliud dicimus, quam ut nomen ejus sanctificetur in nobis ?
 Quod cum jam per lavacrum regenerationis effectum sit,
 quare quotidie a fidelibus poscitur, nisi ut in eo quod
 factum est in nobis, perseveretur a nobis ? Nam et beatus
 Cyprianus hoc sic intelligit : exponens quippe eandem
 orationem : « Dicimus, inquit, « Sanctificetur nomen
 » tuum ; » non quod optemus Deo, ut sanctificetur oratio-
 nibus nostris ; sed quod petamus a Deo, ut nomen ejus
 sanctificetur in nobis. Cæterum a quo Deus sanctificatur,
 qui ipse sanctificat ? Sed quia ipse dixit : « Sancti estote,
 » quoniam et ego sanctus sum ⁴, » id petimus et rogamus,
 ut qui in baptismo sanctificati sumus, in eo quod esse
 cœpimus perseveremus. » Ecce gloriosissimus Martyr hoc
 sentit, quod in his verbis quotidie fideles Christi petunt,
 ut perseverent in eo quod esse cœperunt. Nullo autem
 dubitante, quisquis a Domino ut in bono perseveret pre-
 catur, donum ejus esse talem perseverantiam confitetur.

XI. Quæ cum ita sint, corripimus tamen eos, justeque
 corripimus, qui cum bene viverent, non in eo persevera-
 runt. Ex bona quippe in malam vitam sua voluntate mu-
 tati sunt : et ideo correptione ; et si nihil eis correptio
 profuerit, sed in vita perdita usque ad mortem perseve-
 raverint, etiam divina in æternum damnatione sunt digni.
 Nec se excusabunt dicentes, sicut modo dicunt : « Quare
 corripimur ? » ita tunc, Quare damnatur, quandoquidem
 ut ex bono reverteremur ad malum, perseverantiam non

¹ Act. xiii, 48. — ² Matth. x, 22. — ³ Id. vi, 9. — ⁴ Levit. xix, 2.

accepimus qua permaneremus in bono ? nullo modo hac ex-
 cusatione a justa damnatione se liberabunt. Si enim, sicut
 veritas loquitur, nemo liberatur a damnatione quæ facta
 est per Adam, nisi per fidem Jesu Christi ; et tamen ab hac
 damnatione non se liberabunt qui poterunt dicere, non se
 audisse Evangelium Christi, cum fides ex auditu sit ¹ :
 quanto minus se liberabunt qui dicturi sunt, Perseveran-
 tiam non accepimus ? Justior enim videtur excusatio di-
 centium, non accepimus audientiam, quam dicentium,
 Non accepimus perseverantiam : quoniam potest dici,
 Homo, in eo quod audieras et tenueras, in eo persevera-
 res si velles ; nullo modo autem dici potest, Id quod non
 audieras, crederes si velles.

XII. Ac per hoc et qui Evangelium non audierunt, et
 qui eo audito in melius commutati perseverantiam non
 acceperunt, et qui Evangelio audito venire ad Christum,
 hoc est, in eum credere noluerunt, quoniam ipse dixit :
 « Nemo venit ad me, nisi ei datum fuerit a Patre meo ². »
 et qui per ætatem parvulam nec credere potuerunt, sed
 ab originali noxa solo possent lavacro regenerationis ab-
 solvi, quo tamen non accepto mortui perierunt ; non sunt
 ab illa conspersione discreti, quam constat esse damna-
 tam, euntibus omnibus ex uno in condemnationem. Dis-
 cernuntur autem non meritis suis, sed per gratiam Media-
 toris, hoc est, in sanguine secundi Adam justificati gratis.
 Itaque cum audimus : « Quis enim te discernit ? quid
 » autem habes quod non accepisti ? si autem et accepisti,
 » quid gloriaris quasi non acceperis ³ ? » ab illa perditio-
 nis massa quæ facta est per primum Adam, debemus in-
 telligere neminem posse discerni, nisi qui hoc donum ha-
 bet, quisquis habet, quod gratia Salvatoris accepit. Hoc
 autem apostolicum testimonium tam magnum est, ut bea-

¹ Rom. x, 17. — ² Joan. vi, 66. — ³ I Cor. iv, 7.